

Call. n.

7

4

1773, 3.

5

DISSERTATIONEM INAUGURALEM,

QVA:

VTRVM POENA CAPITALI
COERCENDVS SIT CONATVS
HOMICIDII SIMPLICIS PROXIMVS, EX
MENTE C. C. C. ATQVE MARCHICO-
BRANDENBVRGICAE?

INQVIRITVR,

ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS INDVLTIV

COERCE IN REGIA FRIDERICIANA

SIMPLICIS

PRO

SVMMIS IN VTROQVE JVRE HONORIBVS

ET

PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS

RITE CAPESSENDIS

D. VIII. MAII MDCCCLXXIII.

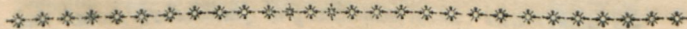
H. L. Q. C.

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTET

GEORGIVS FRIDERICVS HOLTZHAYER

POMERANVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

ITTERIS EYERIANIS.

D

DIPLOMATUM IN IURISPRUDENTIA
 VTRVM POENA CAPITALI
 COERCENDVS SIT CONATVS
 HOMICIDII SIMPLICIS PROXIMVS EX
 MENTE C. C. ATQVE MARCHICO
 BRANDENBURGICAE?

CORRIGENDA.

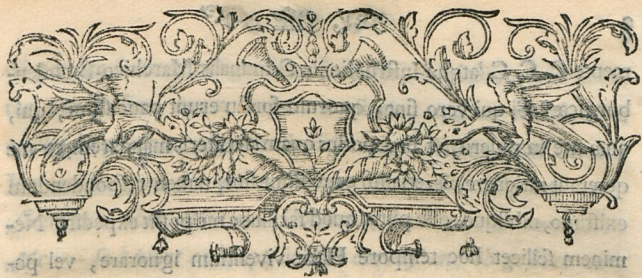
Pag.	lin.	lege
2.	8.	paucos
5.	5.	Carolinae
10.	11.	committeret
12.	ult.	mulieres
15.	5.	commiffiua
	12.	caedem
17.	14.	primum

PLACIDO ERADITORVM EXAMINI
 GEORGIVS FRIDERICVS HOLTZHAVER

HALLAE MAGNIBVRGICAE
 LITTEAE AERIANAE

DISSERTATIO IN AVGVRALIS,

QVA:

VTRVM POENA CAPITALI
COERCENDVS SIT CONATVS HOMICIDII
SIMPLICIS PROXIMVS EX MENTE C.C.C. AT-
QVE MARCHIO BRANDENBVRGICAE?

INQVIRITVR.

§. I.

Quum summos in vtroque jure honores ab Illustri
Jureconsultorum Ordine impetraturo speci-
minis aliquid elaborandum esset idque publi-
ce defendendum, magnam vero partem offi-
cii Jureconsulti absolvi recta atque genuina legum explicatione
jam dudum credidiffem, in quaestionem incidi: vtrum pcena ca-
pitali coercendus sit conatus homicidii simplicis proximus, ex
A mente

mente C. C. C. atque Instructionis Criminalis Marchico-Brandenburgicæ? Si qui vero sint, quorum forsitan erunt paucissimi, quæ me impulerit, ut hæc potius quam alia literis mandarem, ex me quaerant rationem, iis, etiamsi paucissimi sint, tamen respondendum existimo, nihilque, esse puto, quod facilius a me possit expediri. Neminem scilicet hoc tempore Halæ viventium ignorare, vel potius jam oblitum esse credo pœnam, qua muliercula quædam in pago satis vicino antè paucas tantum menses affecta est. In homicidio vero erga hominem cognatione ei iunctum inchoato comprehensa carceribusque inclusa ad gladium condemnata est, eoque post peractam defensionem aliosque solemnes ritus capite truncata. Ut differre solent cum reliquorum hominum, tum præcipue eorum, qui explanandis applicandisque legibus, iis inprimis, quæ criminum sanciverunt pœnas, operam navant suam, opiniones, accidit & hic, ut aliis pœna delicto atrocior, aliis secus videretur. Etenim in definienda criminum natura admodum vacillantibus quam plurimis alii homicidium, ut aiunt, simplex id appellant, quod aliis aut parricidium aut latrocinium aut alia denique gravior homicidii species numeratur. Eadem inde oritur magnorum Jureconsultorum in pœnis dictandis dissensio, quarum vero non nullæ longi temporis usû in plurimis fere tribunalibus conservatæ sunt. Ego vero, quum licuerit rationes, quibus in ista causa iudex supremus isque iustissimus motus gladii

dii pœnam feminae infligendam statuisse, inspicere, satis admirari non possum, quam longe a consuetis, quibus maleficorum causæ dirimuntur, argumentis discedant. Relatis enim diversis Jureconsultorum de pœna conatus sententiis scriptum erat: „Gleichwie aber opiniones Doctorum kein gesetz ausmachen &c. — so kömmt es hauptsächlich darauf an, ob gesetzte vordanden seyn, welche die Erkennung einer pœna capitalis licet extraordinarie in gegenwärtigem falle nothwendig machen oder rechtfertigen können, adductisque l. ff. ad L. Cornel. de sic. & l. i. ff. ad L. Pomp. de parricid. iisque pro clarissimis declaratis sequentia posita erant verba. „Nach dem erstern würde Inquisitin das leben schon verwürckt haben, wenn gleich auf die qualitatem latronicinii und den umstand eines bey der that intendirten commodi keine rücksicht genommen würde, & paucis interjectis: Zwar sind diese leges keine landesgesetze oder statuta, indessen aber kan die verbindlichkeit, solche deficiente lege provinciali in indicando pro norma zu nehmen, wohl nicht bezweifelt werden, wenn man erwägt, daß eines theils selbst die Carolina an verschiedenen orten den recursum zu den gemeinen kaiserlichen rechten seu ad ius commune offen lassen, auch solcher secundum Kressium ad art. 1. C. C. C. n. 4. in der ordnung befolget werden muß, daß in decidendis causis criminalibus zuerst auf jura loci, sodann aber auf jura des landes,

fürstenthums, des römischen Reichs Abschieds, die Carolinam, und endlich auf das geschriebene römische und päpstliche Recht gesehen werden muß; andern theils aber den in E. K. M. Criminal-Ordnung Cap. r. §. VII. enthaltenen eid. eines criminalrichters ansieht, durch welchen derselbe ausdrücklich zuvörderst auf die Criminal-Ordnung, sodann auf die peinliche Hals-Gerichts-Ordnung Kaiser Karls des Vten, und demnächst auf die gemeine Kaiserliche Rechte und Constitutionen verwiesen und verpflichtet wird. Quæ quum ita essent, mihi quæ in tali regione, vbi in causis & criminalibus & civilibus, quin omnibus quibuscunque decidendis exacta seruatur iustitia, vitam degendi contigerit fortuna, operæ pretium me facturum esse putavi, si mentem C. C. C. eruere, atque tam secundum eam quam Instructionem Criminalem Marchico-Brandenburgicam definire conarer: an mortis pœna locum inueniat in homicidio simplici inchoato seu, ut alii loqui malunt, in conatu homicidii simplicis proximo. In definiendo enim cædis ab ista muliercula inchoate gradu in certæ erant priuatorum hominum opiniones, eamque secundum iurium communium sanctionem pro simplici homicidii conatu, capitis pœnam haud commérito, habebant. Quæ si falsa esset sententia, ad alios eosque maiores homicidii gradus facile esset argumentari. Neque ab instituto me reuocauit metus, ne riderent viri in Germania docti frustaneum & irritum

iuuenis

iuuenis conatum, contra omnium Doctorum sententiam, imo totius, ut ita dicam, orbis consuetudinem legem explicandi. Licet enim inficias non eam, alia sæpius obtinere in foris Germaniæ quam plurimis, quam quæ leges præscripserint, ideo tamen non plane inutile esse credidi propositum veram Carolinæ nostræ constituendi sensum, etsi utilitas inde oriunda doctrinalis tantum vel, ut ad palatum plurimorum loquar, in foro perexigua sit. Nam consuetudines per se, quamvis fere vbique invaluerint, non id efficiunt, ut, quem legislator exprimere voluerit, sensus appareat. Fas igitur esse videtur, ut ego veram C.C.C. mentem inquisiturus ab omni Jureconsultorum sententia etiam longissimo usu recepta mentem parumper abducam. Nihil enim magis verum investigaturo obest quam si auctoritatem virorum doctrinæ & peritiæ nomine clarorum fervili ritu sequens desinat suum iudicium adhibere, id tantum ratum habeat, quod a viro inprimis acuto, quem probat, iudicatum viderit. Neque vero virium mearum imbecillitatis nescius in medium me aliquid prolaturum esse puto, quod ab omni dubitatione liberum, virorum magna iurium cognitione instructorum assensum excitet, cum e contrario facile mihi persuadeam, fore, ut scriptum iis meum inchoatum tantum, & a perfectione quam maxime remotum esse videatur. Sed idem ego memini neminem alienæ scientiæ invidere, qui confidat suæ, & ut quisque sit elegantissima & uberri-

ma rerum cognitione instructus, ita eum quoque in aliorum tenuibus ac rudibus initiis censendis iudicem solere mitissimum esse. Qua spe firmatus etiam id expectare audeo, ut lectorum benevolentia mihi in illis anfractibus trepidanti fere, timentique, ne in lubrica via subvertar, non magis ad augendum quam ad confirmandum animum meum succurrat. Jam omnis disputatio nostra sic procedet:

- I) Quid sit homicidium simplex qualisque, ut inquam, proximus eius conatus? §. II - V.
- II) An pœna capitali coercendus sit proximus homicidii simplicis conatus ex mente C. C. C.? §. VI - VIII.
- III) Quœnam secundum Instructionem Criminalem Marchico Brandenburgicam obtineat mulcta? §. IX.
- IV) Vtrum sanæ rationi conveniat, conatum homicidii simplicis proximum eadem pœna affligere, quæ crimen absolutum seu consummatum sequi soleat? §. X.

§. II.

Ad primam enim quæstionem respondendum esse ideo putavi quia, nisi ante declarassem, quid sub homicidio simplici eiusque conatu proximo intelligatur, de pœna eiusdem frustra agerem, nam ipsæ leges non usi sunt nominibus homicidii simplicis, nec remoti conatus proximique, sed Doctorum curæ atque diligentia ista debemus. Qui vero in eorundem usu, non plane consen-

tiunt

tiunt sed inter se discrepant. Carpozio enim illud est simplex,
 quod aliis indeliberatum. Alii, ut infra ostendam, plura ad quali-
 ficatum retulerunt quam reliqui. Sed hæc deinceps. Nunc rem
 ipsam aggredior.

Prætermittis nimirum, quæ ad consilium nostrum non per-
 tinent, αυτοχειρια seu crimine quo quis sibi ipse vitam violenta
 manu extinguit, homicidio, ut aiunt, casuali, omisso, iustitiæ,
 homicidium significare ponimus factum hominis, quo
 alter vita iniuste privatur. Sed qui vitam inde amittit, qui vita
 alterum privando iniuste agit, ipsa denique actio, variant, inde-
 que homicidium ipsum spectatur diversum.

Is primum, qui vitam per factum alterius iniustum amittit,
 erga occisorem vel præcipuam & ab ipsis legibus notatam rela-
 tionem habet, vel non. Quam relationem secundum C. C. C.
 habent: parentes atque liberi naturales, ceterique proxima co-
 gnatione iuncti (nahe gesippte Freunde), personæ graues atque
 eminentes (hohe trefliche Personen), dominus occisoris (des
 Thäters eigen Herr), coniuges (Eheleute).

Si vero ad eum respicimus, qui tale facinus admiserit, facile
 patet, eum aut unum esse, qui solus rem peregerit, vel plures
 alios. Et si plures sunt, æque apertum est, vel omnes inmedia-
 te perpetrasse crimen, vel vnum sceleris architectum reliquos eius
 ministros fuisse. Agit de prioribus, homicidium in turba com-
 mittent-

mittentibus art. CXLVIII. C. C. C. Mediate vero aliquem homicidam esse posse, modo sit facti causa proxima, nemo inficias ibit, perpendens, quod in l. 15. ff. ad L. Cornel. de sic. ab Ulpiano dictum reperitur: *nihil interest, occidat quis, an mortis causam præbeat*, quodque facit qui occidendi consilium dat l. 3. §. 4. ff. ad L. Cornel. de sic., qui opem occifuro fert l. 1. §. 1. ff. ad eand. l. 7. ff. ad L. Pomp. de parric., qui mandato intervenit, quia *mandator cædis pro homicida habetur* l. 15. ff. ad L. Cornel. de sic., aut iussu &c.

Circa actionem vero ipsam vel qualitates internæ, spectantur, vel relationes. Internæ vero eius qualitates considerantur vel quoad ipsam formam, vel quoad accidentia adiuncta. Forma vero ita differt: vel committitur aliquid, e quo mors consequitur & hoc tam si quis in corpus alterius grassatur v. c. gladio aliquem interimit, quam alio modo v. c. *si quis, cum in magistratu est, esset, eorum quid fecerit contra hominis necem, quod legibus permixtum non sit* l. 4. ff. ad L. Cornel. de sic., *quive falsum testimonium dolo malo dixerit: quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur: quive magistratus iudexve questionis sub capitalem causam pecuniam acceperit, ut publica lege reus fieret*, l. 1. §. 1. ad eand., vel omittitur aliquid, a quo vitæ conservatio dependebat quodque ne omitteretur lege prohibitum erat. Sic e. g. infantes sæpius omissione curæ, sine qua vivere nequeunt, non

non solum omiffa umbilici deligatione, fed inedia, & defertione, & fqualore, fi in illo, cum quo nati funt, diu iaceant, interficiuntur. Quam vero curam puerperam infanti recens nato debere nemo negabit. vid. Leyferus in med. ad ff. fpec. DCXI. med. XXXIII. l. 4. ff de agnofc. & al lib. *neqare videtur non tantum is, qui partum perfucat, fed & is, qui abjicit.* ET QUI ALIMONIA DENEGAT &c. vid. quoquo de Boehmer in mediu: ad art: CXXXVII. C. C. § 1. *omiffio, inquit, non minus euentum noxium producit quam commiffio, & fic utrobique caufa proxima mortis eft.* Potest vero homicidium vel fola omiffione patrari, vel factio commiffivo fimul antecedente. Si e. g. muliercula infantem ciftæ includit & alimoniorum detractione necat, inclusio ifta mortem per fe non efficit, fed præcipua mortis caufa eft derelictio, denegatio alimonie, cf. iam cit. l. 4. ff. de agnofc. & al. lib.

Relationes vero actionis confideraturus & ad antecedentia, & ad euentum, & ad cognitionem aliorum respicere debet. Ea autem, quæ actionem antecedunt, vel funt in ipfo agente vel extra eundem. Inter ea, quæ in agente funt, referuntur libertas feu moralitas actionis & finis. Quoad priorem homo, dum peccat, vel ex intentione agit feu voluntate, vel ex neglectione debitæ attentionis tantum. Inde orta eft diuifio homicidii in dolofum & culpofum. Si vero homo voluntate aliquem interficit, voluntas vel eft directa vel indirecta quæ ita cognofcitur:

B

homo

homo alterius mortem vel directe intendit & huic intentioni conveniter effecit, vel indirecte h. e. aliam quidem iniuriam alteri inferre voluit, attamen ex ista mortem æque facile sequi posse præscivit. Et hi quidem hominem occidendimodi sub nomine homicidii ex intentione directa seu animo occidendi & intentione indirecta seu animo nocendi commissi venire solent. Porro si quis voluntarie alterum vita privat, vel prævia deliberatione se ad facinus accingit, vel imperu & ex calore iracundiæ. Si prius, homicidium deliberatum, si posterius, indeliberatum (ein Todschlag aus Jaheit und Zorn art. CXXXVII. C. C. C.). Quæ vero extra auctorem cædis antecefferunt, autequam crimen comitteret, ea omnia continentur loco, tempore, ceterisque occasionis adjumentis, quibus ad facinus perpetrandum usus est. Si finis spectatur occidentis, vel in solam alterius mortem vel præter mortem in aliud quid v. c. lucrum, mercedem, directum esse posse neminem latet. Eventus vero etiam homicidii faciem mutat, dum enim homo alterum interfectorus erat & re ipsa interficit, vel eum, quem volebat, necat, vel ex errore seu casu alium. Qua ratione e. g. pater occiditur ab eo, qui alium hominem vita privaturus erat. In relatione actionis ad cognitionem aliorum hocce invenitur discrimen: vel nexus inter mortem alterius & facinus apertus & certus est, vel latet & incertus est, indeque fit, ut difficilius inuestigatu fit corpus delicti in criminibus omiffiuis
quam

quam in commissivis. Sed huic rei ad propositum non proprie spectanti, non est, quod diutius immoremur, inquiramus nunc potius, quid sub qualificato & simplici homicidio intelligant. Quæ scilicet dividendi ratio ex Jureconsultorum doctrina, tamquam fonte suo, haurienda est, cujusque mens hæc esse videtur: homicidium vel ratione personarum, quæ vita priuantur, ratione modi quo patrat, ratione finis, quem occisor sibi proposuit, singularem induit qualitatem aggrauantem, vel non, & prius qualificatum, posterius simplex vocatur. Qualificatum igitur est tale vel ratione personarum quas supra numeravimus, vel ratione modi, quo referunt veneficium & proditorium, vel ratione finis: homicidium a conducto commissum seu assassinium, & lucri causa a non conducto patratum seu lotrocinium. Proditorium vero, quod aiunt, seu homicidium ex mera proteruita, maxime per eas insidias, quæ prævideri & præcaueri non facile possunt, perpetratum (vid. Ill. meister in princ. iur. crim.) a non nullis, ex quibus Ill. Kochium honoris causa nomino, vt simplex homicidium spectari, non ignoro. Sed quæ de hac re inter viros doctissimos orta est altercatio, meam in præsentia, ut tempori parcam, non faciam, nam pro scopo meo sufficit, superesse quandam cædis humani speciem, simplicis homicidii nomine denominandam.

B 2

§. III.

§. III.

Est igitur homicidium simplex, quod neque ratione personarum vitam amittentium, neque ratione modi, neque ratione finis, grauius putatur. Quod si ad alias, quas de homicidio in genere fecimus, retulerimus divisiones, patebit, homicidium simplex & ab vno & a pluribus tam mediate quam immediate, cum committendo tum omittendo committi posse. Committendo fit, si quis in corpus alterius grassatur, alioque modo, ut §. præc. notauimus, quod & de homicidio simplici dici potest. Omittendo fieri posse homicidium simplex, certum est multis Iureconsultorum, e quibus provoco ad Perillustr. de Boehmer in med. ad C. C. C. art: CXXXVII, Tenzelium in diff: de pena criminis imperfecti seu conatus in criminibus; a non nullis vero in dubium vocatur affirmantibus, per solam omissionem vix fieri posse, ut homicidium patretur. Sed ista quaestio non multum habere videtur difficultatis. Nemo enim primo dubitabit, quin ex sola omissione caedes interdum fiat, exemplo puerperæ umbilicum non obligantis satis claro. Cardo igitur totius rei in eo tantum versatur, ut definiatur, utrum quis alteri homini, nullo cognationis vinculo sibi iuncto quaedam hoc sine præstare legibus externis cogatur, ne alter pereat. Quod ita esse nullus dubito. Pone, si placet, obstetricem quandam, cuius generis mulieris in plerisque Germanicæ locis iuramenti religione adstringun-

fringuntur ad opem puerperis sancte exhibendam, omisisse umbilicum obligare infantis recens nati, indeque factum esse, ut infans vitam amitteret, nonne hæc obstetrix homicidium simplex idque omittendo perpetrassè dicenda est? aut, si mavis, fac quendam filio paruulo a se adoptato alimonia detrectasse, eoque filiolum vita privatum esse, nonne pater adoptivus simplex homicida isque omittendo factus est? Satis superque commonstrare videntur exempla, quod homicidium simplex omittendo fieri possit, tam vero sola omissione quam facto commissivo omissionem præcedente fieri posse aperto apertius est, & ut posterius exemplum repetam, pone patrem filiolum adoptatum in cistam clausisse eique alimenta denegasse. Porro homicidium simplex & dolosum & culpofum, dolosum autem tam directum quam indirectum, tam deliberatum quam indeliberatum esse, culpofum, & dolosum idque directum & indirectum, tam committendo quam omittendo committi potest.

§. IV.

Si quis de altero homine necando cogitavit & ad actiones eum in finem iam externas prolapsus est, fieri potest, ut homicidium aut efficiatur aut non efficiatur. Quod si posterius est, hominem necem alterius conatum esse, ipsasque actiones in mortem alterius tendentes eamque non plene efficientes *homicidii conatum* aiunt. Istæ actiones quum vel ad necem alterius instru-

menta seu opportunitatem pareant vel ipsius facinoris initium iam faciant, illis *conatum homicidii remotum*, his *conatum proximum* contineri dicunt. Si in causas, quæ impediverint quominus homicidium consummaretur, inquisiveris, invenes, eas voluntati hominis occisuri vel adversari vel respondere.

Iam quum homicidium varia ratione dispescuerimus, omnino quaerendum est, an omnis homicidii speciei cogitari possit conatus? & hic quidem neminem dubitare credimus, quin plures conari possint eadem hominis, si omnes immediate agunt; sin autem mediate agunt, quum in criminis quasi sint societate mediate & immediate agentes, recte & mediate occisuri necem conari dicuntur. Quid de iis, qui omitunt, quæ committere perfecte tenentur ut vita alterius conservetur? Et hi homicidium conari posse nullus negabit, nisi qui putet verbum ita non recte applicari. Sed sæpius iam de factis & actionibus omissiis disputatum est, non quidem de factis, sed de verbis tantum, re enim ipsa consentiebant altercantes, & omne certamen hocce pacto finitum est: in verbis simus faciles. Quo pacto & ego utar, ne obiurgatores placare opus sit. Nonne, ut exemplum repetam, puerpera necem infantis intendens umbilicumque obligare intermitens conatus homicidii se ream reddit, si quis superveniens vitam infantis adhibita deligatione umbilicali servet? Sed conatus vel remotus vel proximus est, primo igitur intuitu

conatus

conatus omiffiuus & remotus & proximus esse videtur. Non omnis verò conatus omiffiuus ante remotus, quam proximus est, & hæc est caufa, quare supra dixi, & fola omiffione necari poffe & ea, cui factum commiffiuum antecesserit. Conatus pure omiffiuus, quum nulla antecedant facta omiffiua, ideoque non facta præparatoria, remotus esse nequit, fed statim proximus est. Sed pone conatui tali antecessiffe factum aliquod commiffiuum, illud omnino, fi ad cædem referri potest, ut præparatorium fpectandum est. Femina e. g. infantem fame necare intendens vel in ciftam eum includit, vel fola alimonix denegatione cædem conatur, & posteriori in cafu quis audeat illud fecernere, quo mulier cædam præparaverit & illud quo eam inchoaverit?

Sed nunc ad iftud, quod inter homicidium culpofum & dolofum pofitum est, difcrimen venimus. Facile quidem probatur homicidii culpofi conatum esse non poffe, fi verum est, conatum fine voluntate minus recte cogitari. Dolofum verò homicidium, quum ex intentione fufcipiatur, quis dubitet eius dari conatum? Sed intentio vel directa vel indirecta est. Quid fi homo ex indirecta intentione agit, non vult quidem ut alter vita privetur, fed illud vult, ex quo mortem alterius æque facile fequi poffe prævidit? Eum homicidium conari poffe puto. Sufficit enim, ut adfit conatus, fi voluntate quis egerit. Ex intentione

tione vero indirecta occisurus licet malit ut alter non moriatur, quum mortem alterius æque facile sequi posse præviderit & de suscipiendo non desisterit, quin necem alterius voluerit eamque conatus sit, non dubitandum est. Sed etiam de deliberato homicidio & indeliberato loquutus sum. Dari vero conatum indeliberatum nemo non facile perspiciet, absentia enim deliberationis non voluntatis absentiam involvit, verum ex impetu agens voluntarie agere, ideoque & conari posse recte creditur. Iam conatus homicidii efficitur actionibus externis necem alterius intendentibus eamque non plene efficientibus. Causa vero, quare homicidium non perficitur, vel hominis agentis voluntati adversatur vel non, & quum nullæ aliæ causæ esse possint homicidium susceptum impediens, sequitur, causam, quare homicidium siue ab uno siue a pluribus & mediate & immediate, tam committendo quam omittendo, tam dolo directo quam indirecto siue deliberato siue indeliberato animo attentatum, non consummatum sit, vel voluntati agentium adversari vel respondere.

Quæ de conatu homicidii generatim sumti, eoque tam proximo quam remoto, §pho antecedenti dicta sunt, ea nunc absque negotio ad homicidium simplex applicari possunt. Hoc enim vel ab uno vel a pluribus tam mediate quam immediate aut committendo aut omittendo, vel dolo eoque directo & indirecto,

deli.

deliberato & indeliberato, vel culpa patrari posse iam supra notauimus. Pone nunc hominem de homicidio simplici cogitasse, vel iam ad actiones prolapsus est vel non. Et si istud, vel perfecit facinus, vel tantum conatus est. Si non perfecit, vel preparauit vel ipsum inchoauit. Est igitur conatus homicidii simplicis vel remotus vel proximus. Pone porro omitendo id fieri, & habebis conatum homicidii simplicis omissiuum. Pro diuersitate vero doli in homicidio simplici differt ipse conatus, homicidii igitur simplicis conatus oritur e dolo directo vel indirecto, utroque deliberato vel indeliberato.

§. VI.

Homicidii simplicis, ejusdemque proximi conatus natura pro proposito mei saltem ratione factis definita, rem ipsam nunc aggreddior, investigaturus scilicet: an iste conatus morte puniendus sit? Quae disputatio quum in tres quasi partes abeat, primam quaero: vtrum ex C. C. C. capitalis poena adpareat?

Ad Art. CLXXVIII huius constitutionis hic potissimum recurrendum esse quisque iuris criminalis germanici non plane imperitus facile mecum consentiet, eique indolem huius articuli propius inspicienti statim apparebit: Imperatorem sancitis nonnullorum criminum perfectorum poenis in eo versari, vt statuatur, quomodo delicta, quae licet coepta, consummata tamen nondum

C

sint;

sint, recte iusteque puniantur. Hoc igitur primum tam certum
 quam quod certissimum est, *Imperatorem non de eo tantum co-*
natus gradu, qui proximus seu crimen inchoatum ab interpreti-
bis nominatur, sed de conatu in genere verba fecisse. Quod
 scilicet non ex inscriptione solum articuli: *Straf unterstandener*
Missethat, sed ex eiusdem etiam verbis patet, dixit enim Caro-
 lus noster: *so sich iemand mit ehrlichen (etlichen) scheinlichen*
Wercken, die zu Vollbringung derselben Missethat dienstlich
seyn mögen, unterstehet &c. Facta vero, & quae praeparato-
 ria tantum sunt, crimini perficiendo inservire nemo inficias ibit.
 Quod vero ideo solum monui, quia aliis iisque paucis aliud vi-
 sum est. Plerique interpretum iique tantum non optimi eandem
 mecum tuerentur sententiam. Nec id non animadvertendum est,
Caesarem nostrum non criminum tantum atrociorum sed conatus
omnium delictorum poenas fuisse definiturum. Distinguit vero
 Carolus inter causas, quae coepto delinquentis impedimenta po-
 fuerint, eadem ratione, ut supra distinximus, easque vel volun-
 tati agentis adversantes vel non adversantes esse assumit. Priores
 si adessent, ut conatus poena criminali puniretur sanxit Impera-
 tor, sed simul, quae eius sapientia est, iniungit, ut non eadem
 instigatur poena, sed pro magna diversitate criminis coepti &
 circumstantiarum cuique adiectarum differat. Modus vero ip-
 sumque genus poenarum non penitus praescriptum est, iussit po-
 tius

tius legislator, vt iudices atque scabini ab iis, quos Imperator dein nominaturus esset, quomodo iste conarus aut mortis aut alia poena criminali coercendus sit, consilium peterent. Postquam enim Carolus V. in multis constitutionis suae articulis de quaerendo peritiorum consilio loquutus erat, art. demum CCXIX. explicandum esse ducebat, quinam essent, quorum consilium iudices rogare deberent. Sed iam, quod ad rem meam praecipue pertinet, quaero: *quamnam igitur quantamque Imperator iis, quorum consilia petendi iudicibus criminalibus officium imposuit, in causis maleficorum decidendis tribuerit potestatem? Vtrum va-* go eorum arbitrio permisit, quomodocumque illis placuerit, causas ad eos relatas definiendi poenasque statuendi, an vero voluerit vt ad certam regulam iudicia ferrent, regulamque ipse praescripserit? Quam si neglexisset, indulgendum fere esset ingenio humano de rebus se ipsum concernentibus summum libenter atque optimum cogitante interpretum, si leges ferendi potentiam sibi demandatam seque vitae & necis dominos esse crederent. Ast qui tali cogitatione sibi placerent, male de Imperatore cogitarent eumque de verborum quadam repugnantia accusarent. Quod probaturus dum ad praefationem Carolinae nostrae eiusque art. CIV. & CV. refugio, quoad verba ibi occurrentia quaedam praemonenda esse videntur. Vfus enim est Imperator hisce terminis saepius: *die gemeinen Rechte,*

unser Kaiserlich Recht. Suam vero constitutionem non subintellexisse, sed alia iura, certo certius erit vni cuique vel leuiter consideranti, ista iura constitutioni nostrae tam in dicta praefatione quam adductis articulis opponi. Sed quaenam illa alia iura sint, quorum Carolus V. mentionem fecit, manifestandum mihi-que multis rationibus probandum esse videretur. Sed quid amplius? Conveniunt nostra aetate Jureconfulti in ea sententia, per verba gemeine geschriebene Rechte & unser kaiserlich Recht ius romanum innui. Attamen si fiat, qui dubitare quam communi huic sententiae accedere malint, me nihil argumentis, quibus in primis DATTIUS in volumine rerum germanicarum nouo siue de pace imperii publica lib. IV. n. 133. seqq. contra Kulpisium vsus est, addere posse, quod rem magis firmet, libere ingenueque fateor. Quid? quod eodem modo rationum, quae Dattius in medium attulit, magnum robur agnouit, atque sententiam, sub titulo iuris communis &c. ius romanum superbire, vt extra omnem dubitationem positam sumsit Ill. MEISTERVS in Diss. de iuris Romani criminalis in Germaniae foris maxime hodiernis auctoritate. Quibus suppositis facile nunc erit argumentari, non vago Doctorum arbitrio reliquisse Imperatorem, vt poenas a se neglectas, quomocunque voluerint, definirent, sed potius voluisse

I. vt poenae, quas ipsemet vel plane non vel saltem non satis

tis clare proposuerit, quaeque in iure romano inuenirentur, inde quoque supplerentur. Quod docet ipsa praefatio C.C. praefixa, qua Carolus V. fateatur, se ideo constitutionem typis mandasse, quia perpauca iudices criminales & scabini iuris romani periti essent, iisque igitur commonstrandi, quomodo iuri romano conuenienter iudicandum sit, maxima esset necessitas. Idem fere repetiit Caesar articulo CIV, qui scilicet ut praefatio ad articulos insequentes penales spectandus, quoque iste se iudicibus & scabinis instructione praevisse ait, ne contra iura saepius laudata & bonas easque approbandas consuetudines iudicarent, sed simul, quod omnino notandum, monuit, se non omnes, quas jus romanum contineat, sed nonnullas tantum poenas criminales exempli causa proposuisse. Clarius sententiam nostram probant verba articuli sequentis CV, quo scilicet Imperator dixit: *Ferner ist zu mercken, in was peinlichen fällen oder verklagungen die peinlichen straff in diesen nachfolgenden articuln nicht gesetzt oder gnugsam erklaret oder verständig wer, sollen richter und urtheiler (so es zu schulden kompt) radts pflegen, wie in solchen zufälligen oder unvestendlichen fällen, unsern kaiserlichen rechten, vnd dieser vnser ordnung am gemässigten behandelt vnd geurtbeit werden soll, vnd aldenn ihre erkentnuß darnach thun.* Consilium igitur petendum ita definit, ut non quaecunque, sed illud, quod poenas iuri romano & C. C. maxime conuenient-

res indicaret, pro norma judicandi iudices haberent

II. *interdixit Imperator, ne quis ad mortem condemnaretur si ius romanum non saltem in casibus simillimis mortem sanxisset, neque permisit, contra leges & absque sententia causa vita aliquem condonare.*

Quod prius probandum mihi sumo ex articulo CIV. collato cum articulo CV. In priori enim ita legitur: *Aber sonderlich ist zu mercken, in was sachen, oder derselben gleichen, unser kaiserlich recit keinerley peinlich straff am leben, ehren, leib, oder gliedern setzen, oder verkengen, dass richter vnd urtheiler, darnieder auch niemandt zum Todt oder sonst peinlich straffen.* Verba vero proxime sequentia indicant, Imperatorem non omnes poenas ex iure romano repetiisse, sed quasdam tantum exemplorum instar proposuisse. Jam vero quum Carolus se multarum poenarum mentionem non fecisse bene recordatus fuerit, articulo insequenti CV de istis casibus criminalibus agit, quorum poenas constitutio sua vel plane non vel obscure tantum contineat, & vult vt sententiæ juri romano & C. C. quam maxime accommodarentur. Nihil vero Cæsar hoc articulo, quod antecedenti repugnaret, ferre poterat, ideoque ille ex hoc explicandus est. Si igitur casus obveniunt, in quibus vel saltem in casibus proxime similibus nulla poena capitalis in iure romano statuta est, nec iudex mortis poenam irrogare debet. Accedit quod nulla in

der.

lege in casu dissimilibus poenam capitalem imponendi legumque defectus supplendi potestas judici expresse tributa est. Quod vero verba oder derselben gleichen per casus obvenientibus proxime similes interpretatus sim, hæc me ratio coegit: Quum in omni interpretatione cauendum sit, ne, nisi adsit necessitas, sensus verbis laxior admittatur, tum, quod nemo Jurium peritus ignorat, reique ipse poscit singularis gravitas, in explanandis legibus poenalibus nulla extensio ab interpretis arbitrio dependet. Jam omnes leges, eaque quoque poenales, ita se habent, ut vel propositionibus generalibus vel specialibus, imo specialissimis, superioris voluntatem declarent. Priorum exemplum inter alios nobis exhibet articulus CXXXVII. hisce verbis: ein ieder moerder vnd todtschlæger hat das leben verwürcket. Carolus noster, dum scribebat: in was sachen oder derselben gleichen, sine dubio & in animo habebat, quod jus romanum sæpius in casus speciales imo specialissimos poenas statuerit, ita e.g. in tit. ad L. Corn. de sic. mortis poena ei proponitur, qui vulnerando alterum interficere conaretur. Quis vero, dum verba legit: oder derselben gleichen, præsumat omnem conatum, licet modus, quo quis occifurus sit, cum vulnerandi facinore remotissimam tantum habeat similitudinem, eandem poenam mereri? In proxima enim similitudine hic esse videtur in corpus grassatio, in remotiori omne factum commissivum in necem alterius tendens, in remotissima omnis modus, quo mor-

mortem alterius patrare quis suscipit siue committendo siue omitendo. Ex eadem ratione explicari posse videtur, quare factum sit vt leges romanae in pluribus casibus poenam conatus homicidii proximi statuerent.

Quod vero posterius attinet, neminem scilicet poenam in legibus sancitam sine gravissima causa remittere debere, licet hoc notissima juris regula sit, provocare tamen placet ad art: CL. Carolinae nostrae: *So geschichts auch viel, daß Richter und Urtheiler die missethaeter begünstigen, und ihre handlung darauf richten, wie sie ihnen das recht zu gut verlängern, und wisentliche uebelthaeter danach ledig machen wollen, vermeinen vielleicht etliche einfältige leut, sie thun wol daran, daß sie denselben leuten ihr leben retten &c.*

III. In applicanda vero poena criminali, ex jure romano desumpta, vt simul cautiones a se prolatae adhiberentur, ideo voluit Imperator, quia fieri possit, vt forma atque modus poene in jure romano non indicatus esset art: CIV, hancque ob rationem in sequenti art: CV. praescriptum esse videtur, vt in casibus, quorum poenas ipse non expresserit Imperator, iudices juri romano & C. C. C. quam proxime adhererent.

Jam haec tres regulae legislatoris in casum nostrum optime quadrare videntur. Licet enim articulo CLXXVIII. sancitum sit, vt conatus maleficiorum, ideoque in primis proximus, interdum

morte

morte puniri debeat, interdum non, generalior tamen atque obscurior ista lex expressa est, quam commoda applicatio requirit. Ad jus romanum igitur recurramus, atque primo videamus, quenam & an mortis poena in conatum homicidii simplicis proximum posita sit?

§. 8 VII. Superfluum vero agerem, & ingenio cujusque lectoris me nimium diffidere faterer, si nunc, me recte ad titulum Digestorum, cui: ad L. Cornel. de sic. inscriptum est, provocare, eamque legem per senatus consulta principumque constitutiones ad alias quoque homicidii species extensam fuisse multis rationibus inventu facilibus monstrarem. Primo vero intuitu & regulae generales & speciales satis innuere videntur, conatum homicidii eandem poenam mereri quam si hoc crimen perfectum sit, illas l. 14. & 7, has aliis pluribus contineri. Et quod priorem attinet, mirifica circa eam interpretandam versata est interpretum diligentia, variumque hujus legis sensum produxit. Quam ut vel minimo contemtu prosequeretur tantum absuit, ut potius, nisi virium tenuitas prohiberet, summis eandem laudibus efferrem. Sed si dicendum quod res est, PACII sententia, quam ex *Centur. VII. Q. 65.* ejusdem auctoris TENZELIVS in diff. jam cit. retulit, eamque refutare non satis feliciter conatus est, ceteris magis mihi arridet. Putat scilicet Cel. Pacius, *questionem hic agi: quale delictum sit,*

D

non:

non: quatenus delinquens puniendus sit. Primo enim de verbo
voluntatis, siue pro nuda voluntate sumatur, siue id, quod nos
 sub conatu comprehendimus, subintelligatur, quis adfirmare
 audeat, in omnibus criminibus siue voluntatem siue conatum eadem
 pena puniri, qua delictum perfectum coercetur? Contrarium enim
 apertissime docent l. 16. §. 8. l. 18. ff. de pœnis l. 1. ff. de ex-
 traord. crim. l. 21. §. 7. ff. de furt. Porro pro Pacii sententia
 pugnare videtur: 1.) quod nulla ratio idonea adparet neque a
 quoquam proferri poterit, quare, quod specialissimis legibus
 jam dictum erat, hic generali quasi regula repeteretur, 2.) libe-
 rat ista sententia legislatorem ab accusatione, quod aliquid præ-
 termiserit, quod prætermittendum non erat. Si enim d. l. 14 sen-
 sum, quem Pacius vult vt habeat, habere ponimus, quæstio-
 nem decidere possumus, quomodo, qui ex errore majus, quam
 voluerat, homicidium, commisit, puniendus sit, neque tunc
 opus est ad coniecturam Cel: BYNCKERSHOECKII, qua scilicet sub
 maleficiis non omnia delicta, sed proxime antecedentia intelligen-
 da essent, confugere. Et quem fugit, in rebus dubiis ma-
 jorem probabilitatem præferendam esse minori. Legem vero 7.
 ad eand. GERARDVS NOODT *probab. jur. civ. lib. IV. cap. VII,*
 me saltem iudice, omnium optime interpretatus esse videtur:
Hoc enim, inquit, quid significat, præterquam lege Cornelia
quidem consilium ac voluntatem, non autem imprudentiam, seu
culpam,

culpam, nec latam quidem, coerceri? Atque id non modo Paulus, sed plerique etiam veteres testantur: cum aiunt, homicidium quod sponte & dolo malo, quod consulto & voluntate factum est, demum lege Cornelia de sicariis vindicari l. 1. C. D. & l. 1. C. eod. tit. Haftenus Gerardus Noodt. Sit vero, quod ambæ leges dubiis vel maximis iisque nullo modo explicandis premantur, quid nobis opus est legibus generalibus, quum aliæ adsint eæque & speciales & clariore? Quæ vero de conatu homicidii simplicis proximo pœna legis Corneliæ de sicariis ordinaria puniendo loquuntur, facta commissiva, & quidem in corpus grassationem extra rixam & falsum in necem alterius tendens supponunt. Agere vero leges occurrentes & de simplici homicidio quis vere negabit? Quid? quod l. 1. §. 3. non nisi de conatu simplicis homicidii intelligi posse videtur, quod ex verborum serie satis apparet, & tam verba antecedentia quam subsequenta testantur. Occisio enim sine animo occidendi & in rixa in qualificatum homicidium cadere fere non potest & de cæde ratione personarum qualificata agit tit. ad L. Pomp. de Parricid. Sed alia eaque gravior quaestio est: an & homicidium simplex ex animo indirecto attentatum ordinaria legis Corneliæ pœna coercitum sit apud Romanos? Quam negandam esse puto. Quum enim Romani philosophia nostri seculi non imbuti essent, neque ullum de distinctione doli directi & indirecti ab iisdem usitata inveniamus

D 2

vestigium;

vestigium, non licet argumentari: *Quum Romani conatum homicidii ex animo occidendi admissum pœna ordinaria coercuerint, neque inter animum occidendi directum & indirectum distinxerint, sequitur ut leges romane sub dolo & dolum indirectum intelligant.* Verisimilior hæc esse videtur probandi ratio: *Quum Romani homicidium ex animo nocendi commissum pœnam homicidii ordinariam haud commertum putarent l. 1. C. ad L. Corn. de sic: neque inter animum nocendi, qui & simul animum occidendi indirectum contineret & qui non, distinguerent, sequitur, ut, utrumque, siue cedes facta siue tantum inchoata sit, a mortis pœna liberarent.* Aliud sane ei apparebit, qui opinione nostræ ætatis jam occupatus non verum quaerit legum romanarum sensum, sed tantum curat, ut sententiam suam probet. Sed quis in dubio mitiorem sententiam non præferat? Nec conatum homicidii simplicis in rixa admissum morte puniebant. Clare id demonstrat l. ult. ff. ad L. Cornel. de sicariis: — si vero percussus non interierit, ei, qui percussit, manus abscinditor.

Quod genus pœnæ in homicidas statuta attinet, id non semper unum idemque sed successu temporis mutatum, recentiorique tandem ætate gladium fuisse testantur Sueton. Iul. C. XLII., l. 3. §. 5. l. 16. ff. ad L. Corn. de sic., §. 6. I. de publ. iud.

§. VIII.

Sed jam ad Carolinam nostram revertamur ejusque articulum

lum CLXXVIII. Generali scilicet sanctione poenam conatus, ideoque & proximi definiuit, eamque interdum mortis poenam esse posse statuit. Ipsius legislatoris iussu ad jus romanum in tanta legis obscuritate refugimus, ibique mortis poenam in conatum simplicis homicidii proximum in nonnullis casibus positam fuisse inuenimus. In eo scilicet vtraque lex convenit, quod in crimine puniendo res adjunctæ spectandæ sint, ita vt nunc sequenti ratione poenam mortis definire possimus:

I. *conatus homicidii simplicis proximus omissus poena mortis non coercendus est.* Nullus enim casus in iure Romano inuenitur qui mortis poenam in talem conatum homicidæ simplicis statuatur, quin constitutio nostra non adeo obscure mitiorem poenam injungat. Quid enim si mors infantibus per expositionem infertur, nonne vt plurimum id omitendo fit, ita, vt ipsa expositio vt actio tantum præparatoria spectanda sit? Videatur igitur art. CXXXII., ibi Imperator vult, vt conatus proximus secundum consilium juris peritorum puniatur, sed verba sequentia docent, quod Carolus mortis poenam imponendi potestatem non tribuerit.

II. *Homicidium simplex in rixa, licet committendo conatum, mortis poena non coercendum est* l. ult. ad L. Cornel. de sic. art. CXLVIII. C. C. C.

III. Ho-

III. *Homicidium simplex ex dolo indirecto inchoatum mortis poena non puniendum est* (§. præc.).

IV. *Conatus proximus homicidii simplicis ex animo deliberato committendoque & ita commissus, et vel percussor in corpus alterius grassaretur, vel falsum in necem hominis tendens adhibitum sit, mortem meretur, siu secus, morte luendus non est.* Prius demonstrant lex Romana (§. præc.) & Carolina art. LXVIII. — bringen oder zu bringen vnterflünden, die haben die straff verwürckt, inn welche sie den vnschuldigen, als ob sie, haben bezeugen wollen. art. CVII. & CXII.

V. *Nihil interest, plures conati sint an vnus, vtrum mediate an immediate.* l. 15. ff. ad L. Corn. de sic: *Nihil interest, occidat quis, an causam mortis præbeat.* Mandator cadis pro homicida habetur l. 1. pr. l. 3. §. 4. ad eand. quive cum magistratus — condemnaretur. — confitendae curauerit art. CXLVIII. CLXXVII. CVII. — Wer solch falsch schwerer mit wissen, fürsetzlich vnd arglistiglich dazu anrichtet, der leidet gleich peen.

VI. *Genus poenae in conatum homicidii suspicis proximum quandoque statuendae est gladius.* Hoc enim postremis Imperii Romani temporibus homicida indistincte mulctatus est, neque, siue cum Leyfero, Heimburgio, Kochio aliisque rotam, siue cum Carpovio plurimisque gladium vt iustam homicidii simplicis poenam adsumas, poenam conatus proximi ab Imperatore tacite

racite mutatam esse temere affirmandum est, dum enim iste conatus poenam ex jure Romano suppeditare permiserit, is & genus poenae Romanae in animo habuisse censendus est.

Verum enim vero Sacratissimus Carolus noster voluit vt in applicandis Romanorum poenis cautelae a se prolatae seruarentur, neque, quod conatus poenam attinet, eas proponere defuit. art. CLXXVIII. Cui edicto obtemperaturus existimo

VII. *mortis poenam ei infligendam non esse, qui, licet homicidium inchoauerit, sponte vero ab eo perficiendo sese abstinerit.* Continet enim art. CLXXVIII. constitutionem Imperatoris generalem in omnem simplicis homicidii conatum applicandam.

§. IX.

Quum in omnibus I. R. G. subjectis provinciis ea legum de criminibus subditorum coercendis sancientium sit conditio, vt nisi adsint leges provinciales atque particulares, C. C. C. pro norma maleficorum causas decidendi generali spectetur, hoc & in terris Brandenburgicis ita se habere, & quum conatus homicidii simplicis proximi poena nulla lege patria statuta sit, ex C. C. C. sanctionibus istam in casibus obuientibus definiendam esse, licet per se pateat, placet tamen istam iuramenti formulam qua iudices criminales ad recte sancteque officium sibi demandatum ob-eundum adstringuntur, ex constitutione criminali Marchico-Brandenburgica ideo pro parte adscribere, quia ista poenas

211

E

cri-

criminales in C. C. C. neglectas supplendi methodum clariori ratione confirmat, & ita audit: Ich N. N. schwöre zu Gott dem allmächtigen einen leiblichen eyd; nachdem ich von N. N. als gerichtsobrigkeit dieses Orts zum Gerichtshalter in peinlichen sachen bestellet worden, das ich dieses amt nach meinem besten wissen und gewissen, kräften und vermögen abwarten, vnd dabey zuvörderst die Königliche criminalordnung, auch was Seine Königliche Majestät deshalb ferner publiciren lassen, vnd darnecht die vnter Kayser Carl dem fünften ins reich ausgegangene peinliche halgerichtordnung, samt denen gemeinen Kayserlichen reichsrechten vnd constitutionen iedesmahl für Augen haben — wolle &c.

§. X.

Quum in dissertatione homicidii simplicis ejusque directe dolosi commissuum proximumque conatum ex voluntate Imperatoris morte coercendum esse, me saltem opinante, quantumque scripti breviculi permiserint cancelli, satis demonstraverim, saepiusque in scriptis aliorum legerim, conatum homicidii licet proximum vt crimen perfectum punire, sana cum ratione seu, vt alii aiunt, juris naturae principiis non plane convenire, coronidis loco id agam, vt legem nostram contra rationem priuatorum defendam. Cujus pro propositi indole, non opus esse, imo juxta rerum publicarum nostrarum faciem inutile, & ad rem plane non pertinere videtur, vt inquirendi periculum faciam: an mortis

tis

tis poena à natura in crimina statuta, illaque ad hæc coercenda
 opus sit. Quæstio potius ita comparanda est: vtrum sanæ ra-
 tioni consentiat, quod nostra lege in homicidium inchoatum invi-
 toque agente impeditum poena criminis perfecti posita sit, & si
 occisurus sponte caedem consummare destiterit, mitior poena?
 Quam ex fine omnium poenarum diiudicandam, ad eamque re-
 spondendum esse credo. Est vero iste finis, si vno quasi com-
 mate & absque verborum ambagibus loqui velis, non nisi hic,
 vt homines deterreantur a suscipiendis maleficiis. Quod si ve-
 rum est, inde simul sequitur, nihil amplius legislatorem poenas
 faciendæ easque infligendæ intendere posse, quam vt voluntas
 hominum emendetur. Hac enim emendatione sequuta fieri ne-
 quit, vt leges violare quis cupiat. Si vero princeps voluntatem
 sibi subditorum hominum emendandi propositum habet, vt pec-
 na statuta cuidam infligatur, sufficit, si voluntas eius satis perver-
 sa est. Jam qui crimen ipsum inchoavit ab eoque perficiendo in-
 vitus tantum casuque impeditur, is tam malæ mentis est, vt ma-
 gis esse nequeat, ideoque eadem, qua crimine re ipsa consumma-
 to puniendus esset, poena recte punitur. *At*, dicunt alii, *mul-
 tas imposituris spectandum est damnum reipublicæ mediate im-
 mediateque illatum, ideoque illud illaturus mitius eo, qui plene
 intulit, puniendus est.* Ita pro parte verum dicere pro parte er-
 rare videntur. Verum enim omnino est, quod poenæ pro cri-

minis damnique inde oriundi gravitate dimetiendae sint, veram quia inter se habere debent proportionem sine delictorum diversitatis respectu non definiendam. Sed poena licet maxima applicata nullum damnum refarcitur. Morte homicidae inflictæ occisus non reviviscit, imo damnum ampliatur, duo enim nunc amittuntur homines. *Sed dati mali exempli*, porro inquit, *habenda est ratio, quod, si mors non sequitur, minus est.* Datum vero omnino est malum exemplum, idque aequè magnum, siue mors invito occisuro impediatur, siue efficiatur, fecit enim hic omnia, quæ facere potuit. Casus nulla poena afficitur, cur vero ab ea liberet, quum casus neque in bono neque in malo sensu imputandus sit. Mors ipsa sine homine injuste agente malum exemplum non statuit. Ex hæctenus dictis magnum sapientiæ suæ documentum a legislatore conatum homicidii proximum morte puniente editum esse satis apparet. Quo vero non minus est, quod a morte liberavit eum, qui sponte homicidium iam inchoatum non perfecit. Hoc enim si neglexisset discrimen, sæpius fieret, ut de victimâ sua conservanda desperans crimen susceptum ad finem perduceret.

Halle, Diss., 1773-74
X 230 9444

Cr. H. n.

DISSERTATIONEM INAVGVRALEM,

QVA:

VTRVM POENA CAPITALI
COERCENDVS SIT CONATVS
HOMICIDII SIMPLICIS PROXIMVS, EX
MENTE C. C. C. ATQVE MARCHICO.
BRANDENBVRGICAE?

1773, 3.

5

INQVIRITVR,

ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS INDVLTIV
IN REGIA FRIDERICIANA

PRO

SVMNIS IN VTROVQVE JVRE HONORIBVS

ET

PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS

RITE CAPESSENDIS

D. VIII. MAII MDCCCLXXIII.

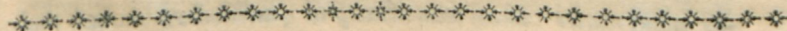
H. L. Q. C.

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTET

GEORGIVS FRIDERICVS HOLTZHAYER

POMERANVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

ITTERIS EYERIANIS.